

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

«ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ»

збірник статей

**XII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ:
«МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: НАУКОВІ ДИСКУСІЇ»**

«TIME OF ART EDUCATION»

collection of articles

**XII ALL-UKRAINIAN
SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE
«ART EDUCATION: SCIENTIFIC DISCUSSIONS»**

24 березня 2023 р., Харків, Україна

March, 24, 2023, Kharkiv, Ukraine

УДК 37.032

Редакційна колегія:

Соколова А. В. – в. о. зав. кафедри музичного мистецтва, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Фомін В. В. – декан факультету мистецтв, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Юр'єва К. А. – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Беземчук Л. В. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Васильєва О. В. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Данилюк М. М. – доктор філософії, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Донченко Л. І. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Ткаченко М. О. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Бурма Г. В. – кандидатка наук, доцентка, старша лаборантка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол №4 від 19.04.2023 р.

У збірнику статей представлені матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: наукові дискусії». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Час мистецької освіти «Мистецька освіта: наукові дискусії»: зб. статей XII Всеукраїнської наук.-практ. конф., (24 березня 2023) / заг. ред. А. В. Соколової. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023, 151 с.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

ІІІ. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ ВІДЧУТТЯ РИТМУ У ЕСТРАДНИХ СПІВАКІВ

Васильєва О. В.

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри музичного мистецтва
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Пашенко А. В.

викладачка кафедри музичного мистецтва
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

***Анотація.** У статті розкрито альтернативні методики розвитку відчуття ритму у естрадних співаків, що існують у зарубіжній вокальній практиці; схарактеризовано використання методу коннакол у практиці вдосконалення відчуття ритму; висвітлено методику вокальної імпровізації Боба Столоффа; розглянуто систему Бенні Греба Rhythmic Alphabet.*

***Ключові слова:** ритмічне сольфеджіо, ритмічна абетка, коннакол, естрадний спів.*

***Annotation.** The article covers alternative techniques for developing a sense of rhythm in pop singers, describes the use of the Konnakol method in improving rhythm perception in vocal practice, highlights Bob Stoloff's technique of vocal improvisation, and discusses Benny Greb's Rhythmic Alphabet system utilized.*

***Key words:** Rhythmic solfeggio, Rhythmic Alphabet, Konnakol, Pop singing.*

Постановка проблеми та її актуальність. Естрадне мистецтво співу є актуальним художнім явищем у просторі сучасного музичного мистецтва. Динамічне зростання популярності естрадного співу органічно пов'язане з синтезом співацьких традицій багатьох народів, прояви якого можна знайти у різних національних вокальних культурах. Різноманітність та різножанровість форм, напрямів та стилів вокального естрадного виконавства відповідає художньо-естетичним запитам суспільства та залучає до своєї сфери значну кількість молодих співаків. Разом з цим сучасний естрадний вокаліст має

володіти широким спектром професійних умінь та навичок академічного, фольклорного та естрадно-джазового співу. Розвинуте відчуття ритму є надзвичайно важливим для естрадних співаків, оскільки воно є основою музики та допомагає забезпечити точність і виразність виконання пісенного матеріалу.

Аналіз основних досліджень і публікацій свідчить, що проблема розвитку співацьких умінь і навичок, зокрема вдосконаленню відчуття ритму, достатньо широко розробляється у музично-педагогічній літературі.

Так, сутність і структуру музичних здібностей визначено О. Білостоцькою, О. Коваль, О. Лободою, Г. Ніколаєнко, Г. Рудою, Б. Тепловим; техніки постановки голосу досліджено В. Антонюк, Д. Євтушенко, Д. Люш, А. Менебені; методики викладання вокалу висвітлено у доробках П. Буторіна, Л. Манжоса, Н. Овчаренка, Т. Охомуш, Л. Романової, Т. Самаї, Ю. Юцевича; методи і прийоми формування вокальних умінь схарактеризовано В. Карпось, В. Кірсановим, Г. Мурзай, Т. Пляченко, Т. Сіренко, О. Хижко; теорії організації естрадного вокального виконавства обґрунтовано Н. Дрожжиною, В. Откидачем, С. Рігтсом; розвиток уміння імпровізації розкрито Дж. Амаде, Дж. Мехеган, О. Степурко, Б. Столофф; процес навчання естрадному співу майбутніх вчителів музичного мистецтва розглянуто Н. Сродних, І. Швець, Т. Ткаченко.

Утім, у вітчизняній науковій думці недостатньо досліджені саме питання розвитку відчуття ритму у естрадних співаків, тому особливої уваги заслуговують роботи зарубіжних авторів Б. Гребя, Д. Елліса, Б. Столоффа, присвячені означеній проблемі.

Мета статті полягає у вивченні досвіду зарубіжних педагогів щодо розвитку відчуття ритму у естрадних вокалістів та його імплементації у вітчизняну вокально-педагогічну практику.

Виклад основного матеріалу. Музику, як часове мистецтво, неможливо уявити без ритму. Ритм - це один з основних елементів музичної виразності, який має особливу специфіку та надає музиці певної структури і відчуття руху. Саме тому, відчуття ритму є важливою складовою професійних навичок естрадного співака. Воно допомагає вокалісту точно підтримувати темпоритм пісні та підсилює виразність її виконання. Відчуття ритму покращує координацію рухів співаків, що дуже важливо для естрадних вокалістів, які часто поєднують спів з хореографією.

У сучасній музичній теорії під терміном «ритм» розуміють «організацію у часі звуків та пауз на основі взаємодії їх тривалостей у певний темпових рамках» [3, с. 126]. Музикознавці підкреслюють, що ритм – це часовий і акцентований бік мелодії, фактури, гармонії. Він тісно пов'язаний з важливим засобом музичної морфології метром, який організує музичну мову і має велике

виразне значення. Г. Смаглій визначає метр «як постійне чергування рівновеликих акцентованих (сильних) та неакцентованих (слабких) відрізків часу (долей)» [3, с. 136]. Розрізняють прості (дво -,тридольні з однією сильною долею), складні (чотири-, шести-, дев'яти-, дванадцятидольні) та мішані (п'яти-семидольні,) метри.

Запорукою оволодіння сучасними стилями естрадного співу є поступовий еволюційний перехід від простих ритмів до більш складних. Насиченість джазу та сучасної естрадної музики синкопами й різноманітною ритмічною акцентуацією підкреслюють їх унікальність і потребують пошуку альтернативних шляхів розвитку ритмічного відчуття. Одним з них вважають коннакол. Ця техніка підходить як для виконавців-початківців, так і для досвідчених музикантів, які планують удосконалюватися в ритмі. Коннакол – універсальна система розвитку бездоганного відчуття ритму у різних виконавців. Музиканти користуються коннаколом для усунення ритмічних проблем, оскільки традиція коннакола дозволяє з легкістю прорахувати складні ритмічні фігури та дрібні тривалості. Основна ідея цього методу – це наслідування індійського барабана (табла) голосом та складом. У цьому методі використовують склади, які дорівнюють певним тривалостям у музиці. Ритмічний рисунок, в основі якого склади коннакола, стає засобом ритмічної комунікації, а для естрадно-джазових вокалістів способом музично-ритмічного виховання [5].

Перші публікації теорії коннакола у західних джазових посібниках датуються 70-ми роками ХХ століття. Так, трубач Дон Елліс у своїй книзі "The New Rhythm Book" наводить написання складів:

1=DA
2 = TA – KA
3 = TA - KI – TA
4 = TA - KA - DI – M
5=DA-DI-GI-NA-DUM
(2+3) = (TA – KA) + (TA – KI – TA)
(3+2)=(TA-KI-TA)+(TA- KA)
6=(2+4)(TA-KA)(TA-KA-DI-MI)
(4+2)=(Ta-Ka-DI-MI)+(TA-KA)
7 (3+4) = (TA – KI – TA) + (TA – KA – DI – MI)
(4+3)= (TA – KA – DI – MI)+ (TA – KI – TA) і т.д

Коннакол вивчають у рамках дисципліни «Ритмічне сольфеджіо» у багатьох європейських та американських джазових коледжах. Такий курс дозволяє студенту легко впоратися зі складними ритмічними фразами, поліритмією, а також комфортно почуватися у складних музичних розмірах.

Проаналізуємо виконання першої вправи (Мал. 1):

Ставимо метроном на темп 70 та спочатку плескаємо у долоні чверті у розмірі 4/4 два такти зі складами DA, потім восьмі TA-KA, тріолі TA-KI-TA, шістнадцяті (квартолі)TA-KA-DI-MI, та квінтолі DA-DI-GI-NA-DU-MI, а потім в зворотному порядку. Дуже важливо максимально точно співпадати з метрономом. Потім можна збільшувати темп метроному.

Мал.1

Другу частину цієї вправи виконуємо так само, але вже не по два такти, а по одному.

У третій частині кожне групування виконується одну долю

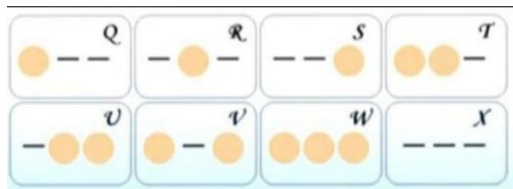
Мал.2

Щоб попрацювати над тріольною пульсацією переходимо до іншої вправи. Однак, перед цим треба дещо сказати про алфавіт Бенні Гребі - німецького барабанщика, співака і лікаря. Він почав грати на барабанах у 6 років і опанував різноманітну музику: рок, джаз, фанк, фьюжн. Книга-школа Бенні Гребі «The Language of Drumming» містить авторську методику формування ритмічних навичок. Ця система, що зветься ритмічною абеткою (Rhythmic Alphabet), має шістнадцять літер латинського алфавіту, де кожна літера – це певна ритмічна одиниця.

Існує алфавіт дуольної та тріольної пульсації. Розглянемо виконання вправи на відпрацювання тріольної пульсації за алфавітом Бенні Гребі. (фото алфавіту Мал.3)

Мал.3

Для виконання цієї вправи потрібно ногами відбивати чверті, а руками ритмічний рисунок за цією схемою (Мал.3).

Розвинуте відчуття ритму має важливе значення для музичної імпровізації і тому, у світлі досліджуваної проблеми цікавим є досвід професора Боба Столоффа – одного із засновників методики навчання вокальній імпровізації. Бувши вокалістом та мультиінструменталістом (грав на контрабасі, ударних, перкусії, трубі та флейті), він 28 років займався викладацькою практикою у знаменитому коледжі Берклі, а також написав велику кількість посібників, кожен з яких став своєрідною Біблією джазових вокалістів та інструменталістів усього світу. Серед них його посібник «Rhythmania», який розроблено для глибокого занурення в океан ритмів та формування ритмічної різноманітності у творчості. У посібнику «Blues Scatitudes» автор розкриває вокальні імпровізації у блюзі і фокусується на блюзових соло в різних сучасних грувах. Посібник включає артикуляційні та гаммоподібні вправи і скети-імпровізації, написані поверх звичайних блюзових форм[4].

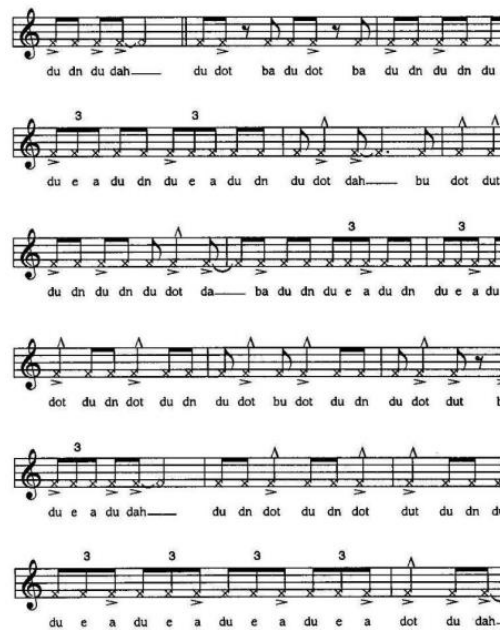
Особливої уваги заслуговує посібник «Scat», який став настільною книгою джазових вокалістів. Він містить дев'ять розділів, що охоплюють практично весь спектр мистецтва скету. До нього увійшли: історична стаття, ритмічні та мелодичні вправи, транскрипції соло, етюди, лінії басу та грав ударних тощо.

Скет – це вид імпровізаційного джазового вокалізу з використанням складів та звуків, які не несуть інформаційного змісту окрім музичного. Скет знайшов широке відображення у джазі, блюзі, госпел, спірічуел. Ознайомлення з ним на заняттях з естрадного співу є необхідним для оволодіння цими стилями вокалу.

В цій статті ми розберемо як працювати над Етюдом №1 зі збірки «Scat» [4].

Мал.4

Rhythm Etude 1

В цьому етюді використовуються базові скетові склади. На першому етапі в етюді №1 треба без метроному поплескати ритмічний рисунок виділяючи ті акценти, які написані в етюді. На другому – проговорити окремо склади, намагаючись також виділяти акценти. На третьому – лівою рукою, відбивати метр, а правою ритмічний рисунок, (або взяти до рук палички і намагатися це зробити, як ударник). Головне завдання – це максимально вільні руки і свобода у тілі. На четвертому етапі ми включаємо метроном спочатку на досить повільний темп і співаємо на одній ноті в примарній зоні, щоб не відчувалось напруги у голосі, ми рекомендуємо співати не голосно, головне це максимально точно витримувати всі тривалості, поступово збільшувати темп з 96 до 160 (за рекомендацією Боба Столоффа). На останньому етапі ми включаємо невеличку мінусовку і під неї починаємо співати цей етюд.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що у зарубіжній вокально-педагогічній практиці накопичено цікавий і корисний досвід розвитку відчуття ритму у естрадних вокалістів. Опановуючи ритмічне сольфеджіо за допомогою коннаколу, засвоюючи ритмічну абетку, вивчаючи ритмічні етюди, оволодіваючи базовими скетовими складами, ми розвиваємо, на наш погляд, відчуття ритму, чуття внутрішньо-дольової пульсації, які потрібні майбутнім естрадним співаками для ритмічної імпровізації в обраних музичних творах.

Список використаних джерел

1. Мрочко В.М, Кириченко І.О. Методичні аспекти розвитку музично-ритмічних умінь майбутніх викладачів естрадного співу. *Інноваційна педагогіка*, Вип17., Т.1, 2019. С.120-123.

2. Рось З. П. Особливості роботи з розвитку вокально-виконавської техніки естрадно-джазових співаків: навчальний посібник з методичними рекомендаціями. Івано-Франківськ : “СІМІК”, 2019. 66с.

3. Смаглій Г.А. Теорія музики: Підруч. для навч. закл. освіти, культури і мистецтв. Х.: «Ранок», 2013. 392 с.
4. Stoloff B. Scat. Vocal Improvisation Techniques. New York: The Margo Feiden Galleries, 1996, 130 p.
5. Електронні ресурси:
6. Індійська ритмічна традиція коннакол, А.Липатов
URL: <http://lipatov.pro/2017/10/12/konnakol/>
7. Ритмічний практикум Н.В. Толмачова, URL: <https://uroki-vokala.com/pl/cms/page/view?id=1355143>
8. Мова ритму Л. Слепнер, URL: <https://lanotemusic.ru/kurs-slepner>
9. Ритмічна основа вокального аранжування Джей Ді Уолтер, URL: <https://lanotemusic.ru/>
10. Почуття ритму А. Денисов URL: <https://lanotemusic.ru/webinars/aleksey-denisov-chuvstvo-ritma-vokalista>

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Шевченко І. Л.

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна

Анотація. Доповідь присвячена розробці нових підходів до викладання фахових дисциплін з використанням сучасних інформаційних технологій, визначені основні завдання створення єдиного інформаційно-технологічного простору, розкриті основні характеристики електронного ресурсу MOODLE ЦДПУ, а також матеріали навчального курсу “Методика викладання диригування”.

Ключові слова: мистецька освіта, інформаційні технології, електронні ресурси, дистанційні курси, фахові дисципліни, інформаційна культура, викладач, студент.

Annotation. Modern higher education cannot do without the use of informatively-communication technologies of studies. For organization of studies of students after different forms it is possible to use services of network the Internet. For introduction of elements of the controlled from distance studies in professional

ЗМІСТ

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Василь Жуков, Микола Мирошниченко

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНОМУ
ОРКЕСТРОВОМУ КОЛЕКТИВІ 3

Ірина Семерніна

СПЕЦИФІКА ЗДАТНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ
СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 7

Цзя Анчжен

ДО ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА12

II. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

Валентина Кузьмічова

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ В ІТАЛІЙСЬКІЙ
ВОКАЛЬНІЙ ШКОЛІ (XIX ст.) 16

III. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Оксана Васильєва, Анастасія Пащенко

АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ ВІДЧУТТЯ РИТМУ У
ЕСТРАДНИХ СПІВАКІВ 20

Інга Шевченко

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У
ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 26

Вікторія Тушева, Чжан Юйфан

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОГО СЛУХУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ 31

Лі Іцзя

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 35